

Adres : Bezuidenhoutseweg 105-113
2594 AC Den Haag
Telefoon : +31(0)70-3382700
E-mail : secretariaat@lto.nl
KvK : 40413400
Rekening : NL32 RABO 0357606760

Per e-mail:

Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
T.a.v. mevrouw C.J. Schouten
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

Datum : 26 januari 2021
Ons kenmerk : GK/AT/210126
Onderwerp : **GLB POP3+, overheveling en inzet COVID-19 Herstelfonds**

Geachte mevrouw Schouten,

Eind december 2020 heeft de EU overeenstemming bereikt over het Meerjaren Financieel Kader 2021-2027 en besloten tot de instelling van het COVID-19 Herstelfonds. Nederland is uit dit fonds € 52,2 mln toegekend voor de jaren 2021 en 2022. Het bedrag wordt toegevoegd aan het ELFPO-budget in de transitieperiode (2021-2022) van het Plattelandsontwikkelingsprogramma Nederland (POP3+). Zeer binnenkort zullen in een bestuurlijk overleg van de betrokken overheden besluiten worden genomen over het POP3+ en daarmee over de co-financiering, overheveling van middelen vanuit pijler 1 naar pijler 2 en de inzet van de middelen van het COVID-19 Herstelfonds. De besluitvorming over deze onderwerpen raakt boeren en tuinders in hun inkomenspositie en mogelijkheden om te investeren in hun bedrijven.

LTO Nederland en NAKJ dringen erop aan POP3+ en het COVID-19 Herstelfonds op vier hoofd-prioriteiten aan te scherpen:

- 1) Directe ondersteuning van inkomens door beperking overheveling;
- 2) Investeren in maatschappelijke opgaven verbinden met versterken economische vitaliteit;
- 3) Versterken positie jonge boeren bij bedrijfsovername;
- 4) Co-financiering en stroomlijnen uitvoering POP3+.

Ad 1) Directe ondersteuning van inkomens door beperking overheveling

Overheveling betekent dat de basis hectare-toeslag en extra toeslag jonge landbouwers (pijler 1) wordt verlaagd en het betreffende budget wordt besteed in het kader van het POP3 in pijler 2. Vanaf 2015 wordt jaarlijks een budget overgeheveld. Over de jaren 2015 tot en met 2017 was dit jaarlijks € 31,5 mln. Met steun van LTO Nederland is daarvan € 20 mln ingezet voor watermaatregelen en € 11,5 mln voor knelsectoren.

In de jaren 2018 en 2019 werd dat bedrag verhoogd met € 30 mln naar jaarlijks € 61,5 mln. Extra budget kwam beschikbaar voor agrarisch natuur- en landschapsbeheer (€ 20 mln) en voor de brede weersverzekering (€ 10 mln).

Eind 2019 is voor het jaar 2020 besloten wederom de overheveling te verhogen met € 10 mln voor een investeringsregeling landschapselementen waardoor het totaalbedrag overheveling werd vastgesteld op € 71,5 mln. Dit geld komt in 2021 beschikbaar in pijler 2. Conform de besluiten bij de start van de GLB-periode 2014-2020 is 2021 het laatste jaar waarin budget voor knelsectoren beschikbaar is. Over de overheveling 2021 (geld in 2022 beschikbaar) zijn nog geen besluiten genomen.

De COVID-19 crisis treft ook in de land- en tuinbouw veel bedrijven hard. Vrijwel alle bedrijven hebben te maken met afzetproblemen en/of forse prijsdalingen in combinatie met veelal stijgende kosten van grondstoffen, overheidsmaatregelen et cetera. De inkomens van vele agrarische ondernemers zijn daardoor gedaald. De vooruitzichten voor dit jaar zijn in veel sectoren wederom matig.

LTO Nederland en NAJK vinden daarom dat een beperking van overheveling nodig is omdat deze direct enige steun geeft aan de inkomens van agrarische ondernemers en een belangrijk signaal is dat de inkomensproblematiek serieus wordt genomen. LTO Nederland en NAJK zijn daarbij wel van mening dat de overhevelingsbudgetten voor watermaatregelen (€ 20 mln) en de brede weersverzekering (€10 mln) moeten worden gehandhaafd. Opgemerkt zij dat ook in andere lidstaten een vergelijkbare discussie wordt gevoerd en wordt overwogen overheveling te beperken.

Ad 2) Investeren in maatschappelijke opgaven verbinden met versterken economische vitaliteit

Naast het ondervangen van de gevolgen van de COVID-19 crisis, staan agrarisch ondernemers voor grote maatschappelijke opgaven waaronder water, klimaat, stikstof, biodiversiteit, bodem, gewasbescherming, dierwelzijn en -gezondheid. Dit vereist - naast directe inkomensmaatregelen als hiervoor bij het onderdeel overheveling is aangegeven - ook dat ondernemers blijven investeren in kennis en bedrijfsmiddelen om het management en de inrichting en gebruik van activa aan te passen aan veranderende eisen en omstandigheden.

Het POP3+ geeft vervolg aan het huidig POP3-programma voor wat betreft de doelstellingen en maatregelen. In de toekenning van middelen binnen het POP3-kader van maatregelen, dringen LTO Nederland en NAJK er dan ook op aan in het POP3+ extra prioriteit te geven aan maatregelen die gericht zijn op het ondersteunen en stimuleren van kennisoverdracht en investeringen door en op de bedrijven met het oog op de genoemde opgaven. Binnen het regelingskader gaat het met name om M01-kennisoverdracht, M04.01-investeringen in innovatie en modernisering gericht op verduurzaming van de land- en tuinbouw, M04.03-investeringen in infrastructuur en M04.04-niet-productieve investeringen voor water, biodiversiteit en landschap.

Met betrekking tot de inzet van middelen uit het COVID-19 Herstelfonds is een belangrijk aandachtspunt dat de middelen binnen een relatief korte termijn moeten worden ingezet. LTO Nederland brengt voorts in herinnering dat in de discussies bij aanvang van POP3 door de toenmalig bewindspersoon werd toegezegd dat 95% van de middelen moet landen op het boeren erf. LTO Nederland en NAJK zien graag dat aan dit uitgangspunt wordt vastgehouden. Door een gerichte inzet van middelen, een praktische uitvoering met oog voor de kenmerken van agrarische bedrijven is dat zeker mogelijk. Het programma kan hiermee betekenisvol bijdragen aan het versterken van de economische situatie van agrarisch ondernemers en daarmee van de vitaliteit van het platteland in alle verbondenheid van de landbouw met andere functies zoals recreatie, zorg, wonen en natuur.

Onderstaand volgt een niet uitputtende opsomming van onderwerpen die bijdragen aan maatschappelijke opgaven en aan versterking van de economische situatie van bedrijven:

- coaching van ondernemers in transitieprocessen bij ingrijpende bedrijfsontwikkeling, herstructurering en omschakeling naar meer natuur inclusieve- en kringlooplandbouw;
- investeringen in precisielandbouw zoals geavanceerde systemen voor toediening gewasbescherming, opbrengstbepaling en precieze toediening van mest met NIR-techniek;
- verbetering van de verkaveling en ontsluiting van bedrijven alsmede bedrijfsverplaatsing in het kader van een gebiedsgerichte aanpak in bijvoorbeeld overgangszones Natura2000;
- innovatieve energiebesparende technieken;
- beperking stikstofemissies uit stallen zowel door versnelde uitrol bestaande technieken als nieuwe met bijvoorbeeld metingen door sensoren;
- waterconservering en efficiënt watergebruik door bijvoorbeeld peilgestuurde drainage, wateropvang, beregening op maat;
- toediening van water bij mest;
- bodemaatregelen door toediening bodemverbeteraars (compost, bokashi) alsmede niet kerende grondbewerking;
- innovatieve stalsystemen door het scheiden van vaste en vloeibare mest;
- verkorting van de keten door verwerking van producten en huisverkoop;
- integratie van andere economische en maatschappelijke activiteiten ter ondersteuning of wijziging van het verdienmodel van het bedrijf;
- dierwelzijnsmaatregelen zoals aanleg van 'kruidenzones' voor de uitloop van kippen;
- verhogen biodiversiteit boerenerven door aanleg landschapselementen binnen of aansluitend aan erven;
- doorontwikkeling en uitrol van systemen voor stimulering, monitoring en/of certificering van duurzame landbouwpraktijken, bijvoorbeeld van de Kringloopwijzer en de Biodiversiteitsmonitor.

Ad 3) Versterken positie jonge boeren bij bedrijfsovername

LTO Nederland en NAJK noemen voorts als belangrijke prioriteit de opvolging van agrarische bedrijven. De recent verschenen cijfers over agrarische bedrijfsopvolging schetsen een zorgelijke situatie. Het ondersteunen van bedrijfsopvolging heeft dan ook hoge prioriteit, niet in de laatste plaats omdat een voldoende groot aantal bedrijven in de toekomst noodzakelijk is voor behoud van de landbouwinfrastructuur met een fijnmazig netwerk van bedrijven in de keten en de beschikbaarheid van hoogwaardige en betaalbare kennis.

Jonge bedrijfsopvolgers staan voor grote uitdagingen die beginnen met een hoge investering in de overname van het bedrijf. Daarbij moeten ze hun bedrijf toekomstbestendig maken en houden, wat dikwijls vraagt om investeringen in bedrijfsaanpassingen. Binnen de bestaande Jonge Landbouwers-regeling (JOLA) geldt een maximale vergoeding van € 20.000. In het kader van de COVID-19-maatregelen biedt de EU aan het subsidiebedrag of percentage te verhogen met € 30.000 om een extra impuls te geven aan bedrijfsovername. LTO Nederland en NAJK pleiten voor deze verhoging. De inzet van het COVID-19 Herstelfonds voor een verhoging van het totaalbudget voor jonge boeren ligt hierbij voor de hand.

Ad 4) Co-financiering en stroomlijnen uitvoering POP3+

Voorlopige cijfers van het regulier ELFPO-budget 2021 en 2022 laten een daling van de EU-bijdrage zien. Voor 2021 wordt een bijdrage genoemd van € 89,5 mln. Voor 2022 een bedrag van € 73,3 mln. Per saldo een verlaging van € 16,2 mln. Aan de ELFPO-bijdrage is een gelijk bedrag co-financiering gekoppeld dat in hoofdzaak door provincies wordt toegezegd. De verwachte verlaging van het regulier ELFPO-budget werkt door als een financieel voordeel voor met name provincies. Daar ligt dus geen inhoudelijke beleidsoverweging aan ten grondslag. Provincies geven aan veel belang te hechten aan plattelandsontwikkeling en sturen op de programmering en uitvoering. Het zou om die reden logischer zijn dat provincies hun bijdrage aan het POP handhaven en derhalve ook voor 2022 € 89,5 mln toezeggen voor in het POP3 genoemde maatregelen.

Overigens bezorgde de decentrale uitvoering van de POP3-regelingen in de afgelopen jaren aanvragers (en overheden) grote hoofdbrekens. In verschillende overleggen, waaronder in het Comité van Toezicht, is meermalen uitgesproken dat meer stroomlijning en afstemming tussen Rijk en provincies nodig is. Denk aan een gezamenlijke kalender voor gelijktijdige openstelling van regelingen voor investeringen, beperking van de loketten waar aanvragen moeten worden ingediend (landelijk c.q. landsdelig), stroomlijning en vereenvoudiging van voorwaarden om in aanmerking te komen voor regelingen et cetera.

Ook de uitvoering van de JOLA zou nader moeten worden bezien. Deze wordt thans door de provincies uitgevoerd. Daartoe zijn er verschillende provinciale regelingen. Dit komt LTO Nederland en NAJK voor als weinig efficiënt met onnodige en hogere uitvoeringskosten als gevolg. Logischer en doelmatiger zou zijn dat de regeling voor jonge boeren centraal wordt uitgevoerd - kan onder regie van provincies - met voor het hele land gelijke regelingsvoorwaarden.

Met belangstelling zien wij uw reactie op deze brief tegemoet.

Met vriendelijke groet,
LTO Nederland

NAJK

J. van der Tak
Voorzitter LTO Nederland

Roy Meijer
Voorzitter NAJK